

Y KUŞAĞI TEMSİLCİLERİNİN AİLE ALGILARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

İrem Paker Tükel

Öz

Sosyal bilimler alanında, ortak zaman diliminde yaşamanın getirisi olarak benzer özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar “kuşak” kavramı ile tanımlanmaktadır. Günümüzde, kuşaklar ortak bir kabul olarak; Gelenekselciler, Bebek Patlaması, X, Y ve Z Kuşağı olarak literatürde yer almaktadır. Ortak zaman diliminde yaşayan insanların algıları, beklentileri, hayata bakış açıları, alışkanlıkları ve gündelik yaşam pratikleri kendilerinden önceki ve sonraki zamanlarda yaşayanlara göre farklılık göstermektedir. Gündelik yaşamın pratiklerinde yaşanan değişimin en yoğun hissedildiği alan toplumlarda genel olarak aile kurumu üzerindedir. Günümüzde, Y Kuşağı temsilcilerinin çoğu aileleriyle bir arada yaşayan ve kendinden farklı bir kuşağın temsilcisi olan anne babalarıyla zor iletişim kuran bireyler olarak toplumda yer almaktadır. Toplumu oluşturan en küçük birim olarak tanımlanan aile, eğitim, sağlık ve güvenlik gibi bazı işlevlerini başka kurumlara aktarmış olsa da ulusların ve kültürlerin gelişimi için temel birim olmaya devam etmektedir. Toplumun temel yapısını oluşturan aile kurumu, bireylerin ve toplumun gösterdiği değişime paralel bir şekilde değişmektedir. Ailenin yapısında görülen değişimlere rağmen aile, özünde toplumun en küçük birimi olarak kalmaya ve hem bireyler için hem de toplum için işlevini sürdürmeye devam etmektedir. Bu çalışmada, önceki araştırmalar ve Y kuşağının temel özellikleri dikkate alınarak bu kuşak temsilcileri için ailenin değişen anlam ve önemine ve toplumsal yaşamda nasıl bir belirleyiciliği olduğuna değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Y kuşağı, Aile, Toplumsal değişim

Öğr. Gör. Dr., Yaşar Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu / Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, irem.tukel@yasar.edu.tr

DOI: 10.17550/akademikincelemeler.395750

Geliş T. / Received Date: 16.02.2018

Kabul T. / Accepted Date: 20.03.2018

An Analysis On Family Perception Of Generation Y

Abstract

For the social sciences, living in the same period, the group of individuals with common characteristics can be defined as generation. In today's world, using the common classification, generations can be named as Traditionalists, the Baby Boomer, Gen X, Y, and Z. People's perceptions, expectations, attitudes to life, customs and their everyday life practices and behaviors change according to the time period they live in. In societies, the most common area that feels the change is generally on family structure. Today, most members of Generation Y live with their parents and these young people seem to have hard times in communicating with them. As the smallest social unit of society, the family has been instrumental to the development of cultures and nations. Despite the changes in the family structure, families still serve several important functions for both society and the individual. In this study, previous researches and foundations of Generation Y are analyzed in order to understand the changing meaning and importance of family for Generation Y.

Keywords: Generation Y, Family, Social Change

Giriş

Sosyal bilimlerde, aynı zaman aralıklarında doğan, ekonomik davranış ve sosyal yaşam alışkanlıkları benzerlik gösteren ya da belli bir sosyal gruba mensup olanlar için yapılan tanımlamalara kuşak denilmektedir. Kuşaklar yetişme tarzları bakımından ve içinde buldukları ortamın koşullarına bağlı farklılıklara sahiptirler ve bu farklılar onların kendinden önceki ve sonrakiler arasında karakter, çalışma yaşamları, sosyal yaşamları ve gündelik alışkanlıklarında önemli ayrışmaları ortaya çıkarmışlardır.

Bireyler arası farklılıklar ve zamanın ruhunu nedeniyle ortaya çıkan kuşak kavramı; ekonomi, tarih, sosyoloji, psikoloji ve yönetim bilimi gibi pek çok farklı disiplin için önemli bir araştırma konusu olmuştur. Kuşak çalışmalarıyla ilgili yapılan çalışmalarda ülke ve kültürel farklılıklar bazında kuşak ayrımları tanımlanmış ve kültürel olgulara göre sınıflandırmalar yapılmasına olanak sağlamıştır. Bu sınıflandırmaların ve dönemsel aralıkların, sosyal olaylara ve kültürel etkilere göre farklılık gösterdiği yazınlarda ortaya çıkmaktadır. Yapılan sınıflandırmalar sonucunda literatürde, Gelenekselciler, Sessiz Kuşak, Baby Boomer Kuşığı, X Kuşığı ve Y Kuşığı ve yeni gündeme gelmeye başlayan Z kuşığı adlandırmalarıyla yer almaktadır. Birbirinden farklı özelliklere sahip olan bu kuşakların gündelik hayatın içinde, toplumsal yaşamda bir arada olmaları, sahip oldukları kültürel zenginlikleri ve kolektif bilinç paylaşımı ile birlikte, başta iletişim sorunu olmak üzere pek çok sorunları ve çatışmaları beraberinde getirmektedir. Toplumun en temel birimi kabul edilen aile içinde farklı kuşakların bir arada var olması sebebiyle söz konusu çatışmalar oldukça sık ve net olarak gözlemlenmektedir.

Aile bir çocuğun içinde büyüyerek toplumun bir üyesi haline geldiği; bireylerin sevgi bağı oluşturarak, güven ve saygıyı buldukları; topluma ait temel değerlerin işlendiği ve bireyin geleceğinin şekillendiği yer olarak tanımlanmaktadır (Ulu, 2003). Söz konusu tanımı gereği aile, özellikle geleneksel kültürde, toplumu oluşturan bireyleri bir arada tutan en önemli faktör olarak kabul edilmektedir (Hoşat v.dğr., 2000). Aile toplumun en küçük birimi olmasına rağmen, toplumun sahip olduğu değer yargıları, normatif kurallar ve sosyalizasyonun en ciddi ve

yoğun olarak yaşandığı toplumsal yapı (Bağlı & Sever, 2005) olması sebebiyle, toplumu en iyi yansıtan temel kurumdur. Toplumların değişme yapısına ve hızına bağlı olarak, geçmişten bugüne uzanan süreçte ailenin hem yapısında hem de işlevinde ciddi değişimler meydana gelmiştir (Aydın, 2000).

Günümüz küresel dünyasında yaşanan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, toplumsal yapıların değişerek yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Bilgi çağında yaşanan bu değişimler toplumsal yaşamın her alanına etki ederek, 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Avrupa ülkelerinin yanında tüm dünyada ailenin oluşumunda, çözülmesinde ve tekrar oluşma süreçlerinde dikkat çekici değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur (Kotowska v.dğr., 2010). Söz konusu değişimle birlikte tüm dünyada, evlenme yaşının yükselmesi, evlilik oranlarının azalması, boşanma oranlarının artması, doğum oranının azalması gibi yaşanan değişimlerin yanı sıra geleneksel aile yapısının terk edilmeye başlanması ve kadının ekonomik bağımsızlığını kazanarak ev dışında daha çok zaman geçirmesi gibi olgular, geleneksel aile kavramının değişmesine sebep olmuştur (Bartkowski & Xu, 2010). Toplumsallaşmanın ilk başladığı yer olarak kabul edilen ailede yaşanan bu değişim süreci, genç yetişkinlerin, çocukluk ve gençlik dönemlerindeki planlarını ve tutumlarını etkilemektedir. Örneğin daha fazla genç erkek annesinin ev dışında çalışmasını onaylamakta ve daha fazla genç kadın yaşamlarını iş çevresinde daha az çocuk sahibi olarak planlamaktadırlar. Bu değişim süreciyle birlikte, gençlerin aile içindeki kadın-erkek rollerine ilişkin görüşleri geleneksel yapıdan çıkıp modern yönde değişmektedir (Goldscheider & Waite, 1991). Wentworth ve Chell'in (2001) geleceğin ailelerini kuracak olan üniversite öğrencilerinin eş rollerini nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla 526 öğrenci ile yaptıkları çalışmada aile yaşamında kadın ve erkeğe ait rol beklentilerinin aynı olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları ve erkeklerin rollerini daha olumsuz olarak algıladıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Bir kurum olarak ailenin yürüttüğü faaliyetler aile bireyleri arasında roller şeklinde dağıtılmıştır (2001 Yılı Aile Raporu, 2002). Toplumsal kalıp yargılarına göre herhangi bir insanla ilgili beklentilerin neler

olacağı doğrudan cinsiyete bağlıdır ve cinsiyete bağlı bu rol dağılımı en açık aile kurumunda görülmektedir. Söz konusu rol dağılımında, erkeklerden güçlü olmaları, ailelerini geçindirmeleri, çevre üzerinde etkinlik ve kontrol sağlamları beklenirken; kadınlardan sabırlı, anlayışlı olmaları, evi çekip çevirmeleri, insan ilişkilerini düzenlemeleri beklenmektedir (İmamoğlu, 1991). Gençlerin ileriki yaşlarda deneyimleyecekleri evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarını, onların çocuk olarak yaşadıkları aile ortamının etkilediği varsayılmaktadır (Twenge, 1997). Özellikle ileride toplumun alacağı şekli belirlemede rol alacak çocukların sorumluluk ve alışkanlıklarının neler olacağı konusunda ailede sahip oldukları roller büyük ağırlık taşımaktadırlar (Coleman & Ganong, 1984; Fagot & Leinbach, 1995). Dolayısıyla ebeveynlerin evlilik ilişkileri, çocukların evlilik ve evliliğe ilişkin rol beklentilerine yönelik tutumları ve algıları üzerinde önemli etkilere sahiptir (Coleman & Ganong, 1984). Örneğin, ebeveynler cinsiyete dayalı konular hakkında daha geleneksel bir tutum sergilediklerinde ve ev işgücünü geleneksel toplumsal cinsiyet çizgilerine göre ayırdıklarında, bu ebeveynlerin çocukları da söz konusu durumdan etkilenmekte ve aile yaşamını geleneksel toplumsal cinsiyet çizgilerine göre algılamaktadırlar (Fagot & Leinbach, 1995). Bu nedenle, bir çocuk cinsiyet etiketlerini ne kadar erken öğrenirse cinsiyet rolleri hakkında o kadar çok bilgiye sahip olacak ve daha geleneksel toplumsal cinsiyet tercihleri ve davranışları gösterecektir (Fulcher, Sutfin, & Patterson, 2008).

Geleneksel kalıpların dışına çıkan Y kuşığı temsilcileri için, özellikle toplumumuzdaki geleneksel ataerkil aile yapısının içerdiği anlam ve davranış kalıplarının değiştiğini söylemek mümkündür. Bu kuşak için, aile kavramı kendinden önceki kuşaklarda olduğu gibi hala en önemli kavram olma özelliğini korumakta, ancak içerdiği anlam, ilişki kurma biçimleri ve aile içindeki rollerin dağılımı açısından oldukça farklılık göstermektedir.

Y Kuşığı:

2011 yılında Amerika'da, farklı kuşak gruplarında çalışanlar için Etik Kaynak Merkezi'nin (Ethics Resource Center) Ulusal İş Ahlakı Anketi (NBES) hazırlanmıştır. Bu rapor, yaş perspektiften bakıldığında, kuşak farklılıkları ve diğer nesillerle ilgili şikâyetlerin yeni bir olgu

olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Söz konusu durum da kuşaklararası iletişimi etkilemektedir. Bu etki, kuşakların sınıflandırılması ihtiyacını gündeme getirmektedir. Farklı kuşakların bakış açıları ve çalışma tarzlarını anlamlandırabilmek ve sağlıklı bir kültürel yapının inşasını sağlayabilmek için bu sınıflandırmanın yapılması zorunlu hale gelmektedir. Kuşakları sadece doğdukları zaman dilimlerini temel alarak sınıflandırmak doğru bir yaklaşım oluşturmamakta, kuşakları oluşturan topluluğun düşünceleri, alışkanlıkları, yaşam tarzları da onları sınıflandırmak için kullanılmaktadır (Zemke, v.dğr., 2013).

1981–2000 yılları arasında dünyaya gelen kuşak, sosyal bilimciler tarafından Y Kuşağı olarak tanımlanmakta ve ülkemiz nüfusunun da %25’ini oluşturmaktadırlar. Y Kuşağı kavramının aslı İngilizce Gen Y’den gelmekte, açılımı ise “Generation Youth”, yani “Genç Nesil” olarak tanımlanmaktadır. Genel özellikleri itibarıyla, özgürlüklerine düşkün, teknolojiye tutkun bu yeni kuşak, otoriteye meydan okumayı seven, ailelerini de patronu da sorgulayan bireylerden oluşmaktadır. Yüksek adaptasyon gücüne sahip olan bu kuşağın temsilcileri çoklu görev yapabilmektedirler. Bunun yanında yaptıkları işlerden çok kolay sıkılabilen bir yapıları bulunmaktadır. Bu kuşaktakiler ileri düzey düşünebilme ve hızlı bilgi edinme sürecine sahiptirler. Değişimi kucaklamak için hevese ve sürekli yeni yaklaşımlar içinde geleceğe meydan okuyabilme kapasitesine sahiptirler. Ayrıca bu kuşaktakiler yüksek hayat standartlarına sahip olmakla birlikte takım çalışmalarında da ön plana çıkmaktadırlar (Lower, 2008).

Y kuşağı üyelerinin üçte ikisi, beş yaşından önce bilgisayarla tanışmıştır; bu oran Y kuşağının dijital medyanın cazibesıyla büyüyen ilk kuşak olma özelliğinin en büyük göstergesidir. Y kuşağı temsilcileri, arkadaşlarına, ailelerine, bilgilere ve eğlenceye diledikleri anda oldukları yerden ulaşabilmekte, bunun yanında küresel ekonomik krizden diğer kuşaklara oranla daha kötü etkilenmelerine rağmen hayata karşı iyimserliklerini korumaktadırlar. Diğer kuşaklara göre en yaşlı ebeveynlere sahip olan bu bireyler çekirdek aile içerisinde yetişmişlerdir. Aile yapılarına bakıldığında oldukça eğitilmiş ebeveynlere sahip bu kuşağın dörtte birinin ebeveynleri en az üniversite eğitimi almışken, üçte biri boşanmış anne ve babaya sahiptir (Zemke, v.dğr., 2013).

Y kuşağının temsilcileri akıllı, özgürlüklerine düşkün, teknoloji tutkunu ve teknoloji kullanımını iyi bilen bir kuşak olarak tanımlanmaktadır. Bu kuşak için, hayatlarının her anında rahatlığı hissetmek önemlidir, günlerinin yaklaşık on beş saatini medya ve iletişim teknolojileri ile geçirmeleri de bu yeni teknolojinin onlara sunduğu rahatlıktan faydalanmalarıdır. Bu kuşak için iletişim teknolojileri hayatlarındaki pek çok şeyin simgesi durumunda olup, Y kuşağının kendinden önceki diğer kuşaklara göre en üstün olduğu konulardan birisidir (Mengi, 2011). Ülkemizde nüfusun %35'i Y kuşağı üyesidir (Türkiye İstatistik Kurumu [TUİK], 2013) ve bu oranla Avrupa'nın pek çok ülkesindeki toplam nüfustan daha fazla sayıda kişiyi Y Kuşağı üyeleri oluşturmaktadır (Toruntay, 2011). Türkiye'de Y kuşağı temsilcileri; sahip oldukları olanaklar sayesinde küreselleşmenin etkilerinin en iyi şekilde hissedildiği, ekonomi alanında zaman-mekan sınırlamasının kalktığı ve kültürlerarası etkileşimin arttığı bir dönemde yaşamaktadır. (Türk, 2013).

Y kuşağı şüana kadar yaşamış kuşaklara göre daha eğitilmiş, teknolojiye en açık, her şeyi bilgi kaynaklarından direk öğrenebilen, küresel olarak dünyayı keşfetmeye çalışan bireyler şeklinde ifade edilmektedir (Türk, 2013). Yeni iletişim teknolojileri ile özdeşleşen bu kuşağın çalışma hayatı ile ilgili en belirgin özellikleri; sabırsız yapılarının da bir sonucu olan hiper bağlantılara ve teknolojik bilgiye sahip olmaları, girişimci ve işbirlikçi olmalarıdır. Ayrıca gündelik yaşamlarındaki hızlı hareket etme özelliğini çalışma ortamına da taşımaları ve hızlı terfi beklentisi içinde olmaları da onları önceki kuşaklardan ayıran özelliklerin başında gelmektedir. Bu kuşağın temsilcileri geleneksel ofis kuralları ve hiyerarşik düzenin taraftarı değildirler (Schawbel, 2012). Diğer kuşaklarla kıyaslandığında sadakat duygusu az olan bu bireylerin, işletmeye bağlılığını sağlayabilmek için esnek çalışma saatleri oluşturmak, internet teknolojilerini kullanmaya fırsat veren eğitimler düzenlemek, onları işletmeye bağlı kılabilecek vizyon belirlemek ve güçlü bir iletişim ağı oluşturarak geri bildirimlerde bulunmalarına imkan vermek gerekmektedir (www.un.org).

Y kuşağı temsilcileri iş yaşamına dahil oldukları andan itibaren, işyerinde toplumun bir parçası olduklarını hissetmek istemektedirler. Bu kuşağın temsilcilerinin iş yaşamından beklentileri de kendinden önceki kuşaklarla farklılaşmaktadır; onlar sosyal ve eğlenceli olunabilecek

işyerini tercih etmektedir. Bunun yanında, örgütsel stratejileri anlamak ve bir parçası olmak için de gerçek bir arzu duyarlar. Herhangi büyük bir görevden habersiz olmak yerine, şirketin vizyonu ile ilgili kritik bir noktada belirleyici olmak ve şirketin ilerlemesi için yapılan yenilik çalışmalarının içinde olmayı seçmektedirler (Schawbel, 2012).

İnsan, bir gruba ait olma isteği ile “Buna karşın ben ne istiyorum” sorusu arasında bölünmüş bir varlıktır. Toplum olmak ise bir yandan da bireysel isteklerin sınırlandırılması, şekillendirilmesi demek. Günümüz Y kuşağının gençleri, hem birey olmak ve bir gruba ait olmak istiyor, hem de grup onu “esir” almasın istemektedir. İnsan sosyal ve Aristo’nun dediği gibi siyasi bir varlıktır; hiçbir zaman tek başına kendisi olamaz. Bu çelişki durum günümüzde Y kuşağı temsilcilerinin aile içinde yaşadığı çatışmaların sebebini açıklamada yardımcı olurken aynı zamanda bu gençlerin neden sosyal medyaya ve internetteki sanal dünyaya kendilerini adadıklarının da cevabını vermektedir. Kendi gruplarını oluşturabildikleri, ancak o grup üzerinde baskı kurduğu, ya da çok şey talep ettiği anda onu terk edip, yerine yeni bir dünyaya girebildikleri bir ilişkisellik kurulan sosyal medyada sorumluluk almaktan mümkün olduğunca kaçınan ancak anlık ve çok da fazla mutluluk vaat etmeyen bu dünyada, Y kuşağı temsilcileri ailelerinde bulamadıkları özgürlük ortamını bulmaktadırlar. Ancak uzun vadede kendilerine yetmeyeceğini bilmektedirler. Tam da bu nedenle günümüzde ailenin içeriği ve aile içindeki rollerin dağılımı Y kuşağı temsilcileri için kendilerinden önceki kuşaklara göre oldukça değişmiş olsa da, aile vazgeçilemez ve en mahram birim olarak önemini korumaktadır.

Değişen Toplumsal Yapıda Ailenin Yeri:

Toplumsal değişme olgusu, hem makro boyutta toplum bünyesinde hem de mikro boyutta bireylerin hayatlarında önemli etkilere sahiptir. Toplumsal değişimle birlikte toplumun genelinin de değişeceği, bunun düz bir çizgide devam edeceği, işlevini kaybeden kurumların sonunda ortadan kalkacağına dair görüşler ileri sürülmüş ancak bu görüşler doğrulanmamıştır. Toplumsal yaşamın içinde kendini tek başına konumlandıran birey, cemaatin içinde kendine yer edinmekten çok, birey olarak kendi kimliğini yaratma peşindedir; ancak bu durum kimi zaman bireyin kendine ve toplumsala yabancılaşmasını da beraberinde

getirmektedir. Toplumsal yapının dönüşümü, yalnızca ailenin dönüşümü ile açıklanamayacak kadar karmaşık ve pek çok farklı etmeni içinde barındıran bir süreçtir. Bununla birlikte aile bu etmenler içinde en önemli ve en baskın etmen olarak toplumsal yaşam içinde görülmektedir. Bu önemli etkisi ve rolüyle aile, sosyalleşmenin en önemli aktörlerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir (Turgut, 2010).

Toplumun temelinin ve geleceğinin şekillendiği bir kurum olan aile aynı zamanda çocuğun büyüdüğü ve toplumun bir üyesi haline geldiği yerdir (Ulu, 2003). Bu nedenle özellikle geleneksel kültürde aile bağları, insanları bir arada tutan en önemli faktör olarak kabul edilmektedir (Hojat v.dğr., 2000). Toplumun sahip olduğu değer yargıları, normatif kurallar ve sosyalizasyonun en ciddi ve yoğun olarak yaşandığı toplumsal yapı olması sebebiyle aile, toplumun en küçük birimi olmasına rağmen, toplumu en iyi yansıtan temel kurumdur (Bağlı & Sever, 2005). Toplumsal değişim süreciyle paralel olarak geçmişten bugüne kadar yaşanan süreçte ailenin gerek yapısında gerekse işlevlerinde ciddi değişimler meydana gelmiştir (Avcı, 2007). Ancak değişmeyen şudur ki aile, bireyin sosyalizasyon sürecinde temel bilgileri aldığı ilk kurum olarak işlevini devam ettirmektedir.

İletişim alanında gelişen her teknoloji, yaşamın içerdiği tüm ekonomik, sosyal, politik, kültürel, maddi etkinlik alanlarında ilişki ve etkileşim yapılarını farklı düzeylerde etkilemiş ve her geçen gün etkilemeye devam etmektedir. Yerelden küresele, gerçek alandan siber alana küresel değerlerin ön plana çıktığı günümüz toplumlarında toplumsal yapılar değişmiş ve yeniden şekillenmiştir. Bilgi çağında yaşanan söz konusu küresel değişimler 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren, dünya genelinde ailenin oluşumunda, çözülmesinde ve tekrar oluşma süreçlerinde dikkat çekici değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur (Kotowska v.dğr., 2010). Yaşanan bu hızlı değişim süreci, yeni kavramları ve olguları da beraberinde getirmiştir. Değişimin ivme kazandığı 1980 sonrası dünya genelinde aile kurumunda, evlenme yaşının yükselmesi, evlilik oranlarının azalması, boşanma oranlarının artması, doğum oranının azalması gibi değişimler yaşanmaya başlanmış, bunun yanında kadının ev dışında daha çok zaman geçirmesi ve ekonomik bağımsızlığını kazanması geleneksel aile yapısını giderek modern aile kurumuna dönüştürmüştür (Kotowska v.dğr., 2010).

Aile, sosyoloji literatüründe üzerinde en çok durulan temel kurumlardan biri olmuştur. Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün sürekliliğini sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin kurallara bağlandığı, üyelerinin duygusal olarak doyuma ulaştıkları, üretim ve tüketim açısından ekonomik etkinliklerde bulunan, biyolojik, ekonomik, psikolojik, toplumsal yönleri olan toplumsal bir birimdir. Aile tüm bu nitelikleriyle, toplumun tüm özdeksel ve tinsel zenginliklerinin kuşaktan kuşağa geçmesinde rol oynayan temel toplumsal alanlardan biridir. Aile söz konusu işlevini eski çağlardan itibaren sürdürse de, ailenin yapı ve işlevi toplumsal değişmeye paralel olarak değişmektedir. Bu nedenle evrensel ve statik bir aile yapısından söz etmek olanaksızdır. Belirli bir aileyi alıp incelediğinizde bile, zaman içinde ailenin kompozisyonunda, yapısında ve işlevlerinde sürekli değişimler olacaktır (Sayın, 1994).

Toplumun en küçük birimi olarak aile, günümüz modern toplumlarında kurum sayısının git gide artmasıyla, eğitim, sağlık ve güvenlik gibi fonksiyonlarını kaybetmiş ve bunları diğer kurumlara aktarmış olsa da, ulusların ve kültürlerin gelişimi için temel araç olmaya devam etmektedir. Toplumun temel yapısı olarak aile bireylerin ve toplumun ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda değişmektedir. Özellikle modern dönemde ailenin yapısı, karı-koca ilişkisi, aile üyelerinin statü ve rollerinde bir takım değişimlere uğramıştır. Bununla birlikte Türk toplumunda olduğu gibi ailenin birey ve toplum için önemi sürmektedir. Modernleşme süreci birçok kültürde aile ilişkilerinde azalmaları da beraberinde getirmiştir. Bu dönemde ebeveynlerin iş hayatında yer almaları ve kazanç sağlamaları bir kural haline gelmiştir. Boşanma ve tek ebeveynli çocukların sayısındaki artış da modern aile yapısında görülen değişimlerden biridir. Ailenin yapısında görülen tüm bu değişimlere rağmen aile birey ve toplum için birçok önemli işlevini günümüzde sürdürmeye devam etmektedir.

Son yarım yüzyılda yetişkinliğe geçişte, ortalama 18-29 yaşlar arasındaki bireylerin ve hatta yetişkinlerin rollerinde değişiklikler olmaya başlamıştır. Evlilik, ana baba olma, eğitimi tamamlama ve kendine ait bir evde yaşama gibi yetişkinliğe geçiş belirleyicileri daha erken yaşlardan yirmili yaşların sonuna doğru ilerlediği için, bu değişiklikler 18-29 yaşlar arasındaki bireylerin gelişimlerinin doğasını da değiştirir-

miştir. Bu dönemde, ne çocukluğun bağımlılığı tamamen bırakılmıştır; ne de yetişkin sorumluluğu tümüyle kabul edilmiştir (Atak & Çok, 2010). Toplum ve aile yaşamında yaşanan değişimler, ekonomik imkansızlıklar gençlerin, evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarının da farklılaşmasına neden olmuştur. Buna rağmen toplumumuzda evlilik birliği hep önemli bir yer teşkil etmeye devam etmiştir. Bu durum sadece bizim toplumumuz için geçerli olmayıp, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke için geçerlidir. Scott ve arkadaşlarının yaptıkları bir araştırmada genç yetişkinlerin %83'ü evlenmenin yaşam amaçları arasında “çok önemli” ya da “önemli” olduğunu belirtmişlerdir (Colin, 2007). Londra Ekonomi Okulunun 1569 genç yetişkin ile yaptığı bir çalışmaya göre, her üç kadından biri ve her beş erkekten biri için evlenmek yaşamlarında yapılabilecek “en iyi şey” dir ve bu kişilerin en büyük çocukluk hayali mutlu bir evlilik ve aile yaşamına sahip olmaktır (Scott, 2009). Pınar (2008) 132 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada gençlerin evliliğe bakış açılarının olumlu olduğunu ve dikkatli yaklaşıtlarını bulmuştur. Geleneksel aileden çekirdek aileye geçişle birlikte ailenin üye sayısında azalma, fonksiyonlarında ve yapısında değişim olmuştur. Ancak bu durum, sanayileşme, modernleşme gibi gelişmelerle birlikte ailenin kazanmış olduğu yeni biçim, anlam ve işlevinin de değiştiğinin görülmesine engel değildir. Yani geleneksel aile tipinin egemen olduğu toplumlarda erkek ve kadının statüsü ve rollerinde değişimler olmuş; açık rol farklılaşmasının olduğu bir yapıdan, rollerin paylaşıldığı bir yapıya geçiş sürecinde erkek mutfakta ve çocukların bakımı konusunda eşine yardım eden; kadın ise ailenin gelir getiren bir üyesi olarak modern dönemin şartlarına uygun davranış biçimleri geliştirmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak aile içindeki hiyerarşik ilişkilerin yapısı da aynı oranda değişmiştir. Aile bireyleri arasında bir eşitlikten söz edilir olmuş-aile reisi kavramının kalkması, eşler arasında mal paylaşımı uygulaması (Medeni Kanun, 2002) gibi gelişmelerle aile içinde alınan kararlarda kadının etkisini ve konumu güçlendirmiş; kadın hem aile içinde hem de toplumsal alanda daha etkin hale gelmiştir.

Ailenin toplumsal süreçte yaşadığı değişimi ele alırken, kendi dinamikleri içinde bu süreci değerlendirmek gerekmektedir. Bu anlamda, aile olgusu; kadın, evlilik, evlilik dışı ilişki, aile içi ilişkiler ve çocuk

olarak ayrıştırılarak ele alınmalıdır. Aile kalıplarında yaşanan bu değişim süreci genç yetişkinlerin, geleceğe dair planlarını ve tutumlarını etkilemektedir.

Y Kuşağı ve Aile:

ABD'nin pazarlama ajanslarından biri olan Barkley'in Service Management Group ve Boston Consulting Group ile beraber yaptığı çalışma Y Kuşağı'nın çarpıcı özelliklerinden şöyle tanımlamaktadır; televizyona ve basılı medyaya daha az ilgi duymakta, interneti tercih etmektedirler, arkadaşları onların önerilerini kabul ettiğinde çok sevinmektedir, bu oran diğer kuşaklarda %48'e düşmektedir, internet onlar için bilginin temel kaynağını oluşturmaktadır. Yeni yerler görmeyi seven Y kuşağı'nın %70'i bütün kıtaları bir kere görmek istediğini belirtirken, diğer kuşaklarda bu oran %50'nin altına düşmektedir (Fromm, 2011).

Y Kuşağı, her şeyi elde edebileceğine ve kendilerinin dönüşümcü olduklarına inanmaktadırlar. Onlar ebeveynlerinden farklı olarak modern teknolojiler ve tüketim toplumu tarafından kuşatılmış bir çevrede büyümüşlerdir (İslam, Cheong, Yusuf, & Desa, 2010). Y Kuşağı, genç, akıllı, özgürlüklerine düşkün ve teknoloji tutkunu olarak tanımlanmaktadır. İnternet ve çok kanallı televizyon ile birlikte büyümüş olmaları günlerinin yaklaşık 15 saati medya ve iletişim teknolojileri ile etkileşim halinde geçirmelerinde önemli bir etken olarak gösterilmektedir. Teknoloji becerilerini yaratıcı bir şekilde sahip oldukları görevleri ilerletmek ve sonuçlar elde etmek için kullanmaktadırlar. Günlük işlerinin dünyada olumlu bir değişime katkı yapmasını görmek onlar için son derece önemlidir. İş yönünden sadakat duygularının zayıf olduğu belirtilen Y Kuşağı, aile ve iş yaşantısını dengelemeyi benimsemektedir. Bu yönleri, uzaktan çalışma, yarı zamanlı tip çalışma alternatiflerine sıcak bakmalarına neden olmaktadır. Çalışmayı sevmekte; ancak hayatlarının sadece iş olmasını istememektedirler çünkü onlar için rahat yaşamak önemlidir. Her türlü otoriteye meydan okuyan, önce ailelerini sonra da patronlarını sorgulamaktan çekinmeyen ve zamanı verimli kullanmaya odaklı bir kuşaktır. İş hayatlarında olduğu gibi sosyal alanlarda da son derece seçici, diğerlerinden hızlı çalışarak başarısını çabuk kanıtlama ve karşılığını da çabuk elde etme çabasıdadırlar. (Topçuoğlu, 2007).

Özgürlüğüne son derece düşkün olan, bağımsızlık peşinde koşan, sıkıntılı durumlarda, koşullarda yer almak istemeyen Y Kuşuğu temsilcileri tüm bu özellikleriyle çelişkili bir durumu da içlerinde barındırmaktadır. Bir yandan özgürlük peşinde koşup tüm dünyayı gezme hayalleri kurarlarken, diğeryandan ailelerinden bağımsız bir hayata atılmaktan kaçınmaktadırlar. Y Kuşuğının %87'si geçimini aile büyüklerinden aldıkları harçlıklarla sağladığı için çalışmama ve hazırdan geçinme en karakteristik özelliklerinden biri iken, harçlıkla geçinmeyi kendilerine yeterli görmedikleri anda ya da yoğun aile baskısını hissettikleri anda çalışma yaşamına girmeyi düşünmektedirler. Bu kuşak için, iş yaşamı, daha rahat bir hayat sürdürebilmek için yapılan bir faaliyettir bu yüzden, severek yaptıkları, yaratıcı işlere yönelmeyi tercih etmektedirler. Bu noktada kendinden önceki kuşakla ve aile büyükleriyle belirgin bir görüş ayrılığına sahiptirler.

Aile ile anlaşamadıkları bir diğery noktayı bu kuşuğın temsilcilerinin yaşamında önemli bir yer kaplayan teknoloji kullanımı oluşturmaktadır. Her an her yerde “online” olmak bu kuşak için vazgeçilmez bir olgudur. Bu nedenle geleneksel ailedeki herkesin birbiriyle sohbet ederek akşam yemeklerinin yendiğı aile ortamları artık çok da fazla görülmeyen bir aile tablosunu oluşturmaktadır. Parker'in 2016 yılında İzmir'de yaşayan 68 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdiğı derinlemesine görüşmelerde; öğrenciler, özellikle akşam yemeklerinde tüm aile bireylerinin sofrada olduğu sırada masada cep telefonlarıyla meşgul olmaları hakkında anne-babalarıyla sürekli problem yaşamalarından şikâyetçi olmuşlardır (Paker, 2017). Aile üyelerinin teknolojiyi yeterince takip edememeleri ve uzak durmaları da üniversite öğrencilerinin aileyle yaşadığı en sıkıntılı alanlardan biri olarak ortaya çıkmıştır.

Ailede yaşanan çatışmaların yanında aile bu kuşak temsilcileri için en çok korunan ve en muhafaza edilmesi gereken kurum olma özelliğini devam ettirmektedir. Parker'in yaptığı araştırmada dikkat çeken en önemli noktalardan biri öğrencilerin gündelik hayatlarını anlamlandırma süreçlerinde sıkça aileye ve aile bağlarına vurgu yapmaları olmuştur. Görüşülen gençler tüketim temasından, arkadaşlık ilişkilerinden, siyasi görüşlerinden bahsederken, kısacası görüşmelerin tümünde aileye göndermede bulunmuşlardır. Görüşülen öğrencilerin yaşama ilişkin algılarını oluşturan tüm alanlarda aile kelimesi büyük önem taşımakta-

dır (Paker, 2017). Burada çalışma grubunun henüz daha maddi olarak bağımsızlıklarını kazanamamış olmalarının ve bu nedenle kendilerini bağlı oldukları aile kurumundan hareketle konumlandırıyor olmalarının etkisi büyüktür. Ancak dikkat çekici bir nokta şudur ki, 18 yaşını aşmış ve üniversite öğrencisi kimliğindeki birey, yasal olarak bağımsız olarak kabul edilmesine rağmen, toplumumuzda aileyle bağı kopmayan ve bu anlamda geleneksel toplumsal değerlerin egemenliğinde yaşamını sürdürdüğü birey olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda, üniversite öğrenimleri devam eden gençlerin evlilik ve aile yaşamına olumlu baktıkları, aile yaşamı ve aile ilişkileri açısından geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları, bu durumun kız ve erkek öğrenciler açısından büyük farklılık göstermediğini söylemek mümkündür.

Geleneksel yaşamın temel değerlerinden olan aile birlikteliği tüm boyutlarıyla üniversite gençleri için de korunması gereken, değişime uğramaması için özen gösterilen en önemli değer olarak toplumsal yaşamda var olmaktadır. Evlilik kurumu da yine değişime uğramadan, geleneksel haliyle korunması gereken tek kurum olarak kabul edilmektedir. Kadın ve erkek bir arada ancak evlilik kurumu bağıyla bir arada yaşmalıdır ve evlilik kaçınılan, ertelenen bir kurum değil, tam aksine “mutlu bir gelecek” hayali kurulurken mutlaka yer verilen, var olması arzu edilen bir kurum olarak kabul edilmektedir. Evlilikteki kadın erkek rollerinin de yine geleneksel anlayıştan fazla uzaklaşmadığı, özellikle kadına atfedilen rollerin değişmediği ve sağlıklı bir toplum için değişmemesi gerektiği de üniversite gençlerinin uzlaştığı konulardan biri olmuştur.

Yapılan araştırmalar sonucu, aile birlikteliğinin gençler için yaşamlarının merkezinde olduğu ortaya çıkmıştır. Gündelik yaşamlarının her noktasında, aile referans olarak kabul edilmektedir. Bu boyutuyla aile, sadece bir kurum olarak yer almamakta; maddi bir kaynak, bir sosyal sermaye unsuru, varoluş sebepleri, gündelik hayatın zorluklarında, mücadele alanlarında bir sığınma noktası, her zaman her konuda destek alınan üyeler anlamına gelmekte, bu sebeplerle de kutsallığı asla tartışılmaması gereken, sorgusuz sualsiz itaat edilen bir otorite olarak kabul edilmektedir. Kendinden önceki kuşaklardan pek çok özellikleriyle ayrılan, yaşama farklı bir pencereden bakmaları ve teknolojiye

olan düşkünlükleriyle aile bireyleriyle problem yaşayan Y kuşığı temsilcileri için aile kavramı çatışmalarına rağmen vazgeçilmez bir kurum olma özelliği göstermektedir.

Kendinden önceki kuşaklardan ve aile büyüklerinden farklı olarak bu kuşak temsilcileri, aile içinde daha demokratik bir ortamı savunmakta, tersi durumlar söz konusu olduğunda haklarını savunmakta sonuna kadar mücadele etmekte, anne-baba ve önceki kuşak aile büyükleriyle modern yaşamın gereklerini yerine getirebilme konusunda uzlaşmaya çalışmaktadırlar. Bu noktada eve geç döneceklerini ailelerine whatsapp aracılığıyla haber verdiklerini örnek verirken, bu teknolojiye aile büyüklerinin neden uzak kalmaması gerektiğini de kanıtlamış olmaktadırlar. Geç gelineceğini aileye haber vermek önemini korumaktadır, sadece yöntemi değişmiştir. Özellikle geleneklerin devamını sürdürme konusunda esnek davranılması bu kuşak temsilcilerinin en büyük beklentisini oluşturmaktadır. Kendi içlerinde bir denge yaratmaya çalışan bu kuşak için, dini bayramlarını ilk günü ya da bayram sabahı aileyle birlikte geçirildikten sonra arkadaş grubuyla tatile gitmek de son derece olağan karşılanmaktadır. Günlük hayattan uzaklaşmak, rutinden kurtulmak için bunlar birer mola olarak kabul edilmektedir. Aile büyüklerinin de bu durumu anlayışla kabul etmesi beklenmektedir. Kısaca bu kuşak temsilcileri için, ailedeki çatışmaların temel sebebini özgür-bağımsız hayat tarzı sürdürme mücadelesi içinde engel oluşturan ya da yeni teknolojiye uyum gösteremeyen durumlar ve koşullar oluşturmaktadır. Bunun yanında ise, aile modern toplumun kalabalığı içinde bireyin kendini en özgür ve en doğal hissettiği alan olarak Y kuşığı temsilcileri için de önemini ve değerini korumaktadır.

Kaynakça

- Atak H., & Çok F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50.
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar Sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Bağlı, M., & Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği: Levirat ve Sororat. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(8), 9-22.
- Bartkowski, J.P., & Xu, X. (2010). Refashioning family in the 21st century: Marriage and cohabitation among America's young adults. The Changing Spirituality of Emerging Adults Project. Life Cycle Institute. Catholic University of America.
- Coleman, M., & Ganong, L. H. (1984). Effect of family structure on family attitudes and expectations. *Family Relations*, 33(3), 425-432.
- Colin, F. (2007, 10 Eylül). Forget astronaut dreams, most kids just want a happy marriage *Daily Mail*. <http://www.dailymail.co.uk> adresinden alındı.
- Fagot, B. I., & Leinbach, M. D. (1995). Gender knowledge in egalitarian and traditional families. *Sex Roles*, 32, 513–526.
- Fromm, J. (2011, Ağustos). Millennials study provides new data on media, shopping and social habits. <https://www.barkleyus.com/insights/millennials-study-provides-new-data-on-media-shopping-and-social-habits/> adresinden alındı.
- Fulcher, M., Sutfin, E. L., & Patterson, J. C. (2008). Individual differences in gender development: Associations with parental sexual orientation: Attitudes and division of labor. *Sex Roles*, 58, 330–341.
- Goldscheider, F. K., & Waite, L. J. (1991). *New Families, No Families?: The Transformation of the American Home*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Hojat, M., Shapurian, R., Foroughi, D., Nayerahmadi, H., Farzaneh, M., Shafieyan, M., & Parsi, M. (2000). Gender differences in traditional attitudes toward marriage and the family: An empirical study of Iranian immigrants in the United States, *Journal of Family Issues* 21, 419-434.

- İmamoğlu, E. O. (1991). Aile İçinde Kadın-Erkek Rollerini. *Türk Aile Ansiklopedisi*. (Cilt 3, ss. 832-835) Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı.
- Kotowska, I. E., Matysiak, A., Styrac, M., Pailhé, A., Solaz, A., & Vignoli, D. (2010). Second european quality of life survey: family life and work. european foundation for the improvement of living and working conditions. *Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities*.
- Lower, J. (2008), Brace yourself here comes generation Y, *Critical Care Nurse*, 28 (5), 80-85.
- Paker, İ.T. (2017), *Yeni muhafazakar gençlik kültürü: İzmir'deki üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma* (Basılmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Sayın, Ö. (1994), *Aile Sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Schawbel, D., (2012, 29 Mart). Millennials vs. baby boomers: Who would you rather hire? <http://business.time.com/> adresinden alındı.
- Scott, J. (2006). Family and gender roles: How attitudes are changing. *GeNet Working Paper No. 21*. <http://www.genet.ac.uk/workpapers/GeNet2006p21.pdf> adresinden alındı.
- Toruntay, H. (2011), *Takım rolleri çalışması: X ve y kuşığı üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma* (Basılmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Türk, A. (2013), *Y Kuşığı*. İstanbul: Kafekültür Yayıncılık,
- Twenge, J. M. (1997). Attitudes toward women, 1970-1995: A Meta-Analysis. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 35-51.
- Ulu, S. (2003). *Attitudes toward marital violence: Individual and situational factors* (Basılmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Wentworth, D. K., & Chell, R. M. (2001). The role of househusband and housewife as perceived by a college population. *The Journal of Psychology*. 135(6), 639-650.
- Zempke, R., Raines, C., Filipczak, B. (2013), *Generations at Work: Managing the Clash of Boomers, Gen Xers, and Gen Yers in the Workplace*. USA: Amacom.

